

NORSKE LÆRERE TRIVES PÅ JOB BEN, ER MOTIVERTE OG **VIL GJERNE LÆRE MER**

-
-
- ▶ I denne artikkelen gjengir vi noen utvalgte resultater fra den internasjonale undersøkelsen *Teaching and Learning International Survey 2013* (TALIS). Resultatene baserer seg på svarene fra lærere og rektorer på ungdomstrinnet.

Funnene som presenteres i denne artikkelen, baserer seg på svarene fra norske lærere og rektorer på ungdomstrinnet i OECD-studien *Teaching and Learning International Survey 2013* (TALIS). Artikkelen tar utgangspunkt i de norske resultatene knyttet til trivsel, relasjoner og arbeidsformer. Resultatene sammenlignes enkelte steder i artikkelen med andre land og med gjennomsnittet i TALIS.

NORSKE LÆRERE TRIVES PÅ JOBBEN

Mer enn 95 prosent av norske lærere på ungdomstrinnet svarer at de trives i jobben som lærer. Likevel er det bare en tredjedel av lærerne som mener at læreryrket blir positivt verdsatt i samfunnet. Dette er som gjennomsnittet i TALIS 2013. I land som Finland, Singapore og Korea mener derimot rundt to tredjedeler av lærerne at læreryrket har høy anseelse.

TALIS viser videre at lærere som får konkrete tilbakemeldinger om egen undervisning, enten fra rektor eller andre i ledelsen, er mer tilfredse enn lærere som oppfatter at de får tilbakemeldinger for å oppfylle administrative krav.⁸

TILBAKEMELDINGER FØRER TIL ENDRET PRAKSIS OG STØRRE MOTIVASJON

Vi ser en positiv utvikling i Norge når det gjelder tilbakemelding til lærere siden TALIS ble gjennomført for første gang i 2008.¹ I 2008 oppga 66 prosent av norske rektorer at de vurderte lærerne årlig eller oftere. I 2013 oppgir 78 prosent av rektorene at de vurderer lærerne en gang i året eller mer. Rektorene rapporterer at de legger stor vekt på klasseromobservasjoner, elevresultater og tilbakemeldinger fra elever og foreldre når de gir tilbakemeldinger til lærerne.⁸

Den svake tilbakemeldingskulturen i norsk skole ble synliggjort i den første runden av TALIS. Resultatene fikk stor oppmerksomhet og bidro til å løfte frem behovet for konkrete tilbakemeldinger til lærerne. Det vil si tilbakemeldinger som kunne være retningsgivende for læring og utvikling. I kjølvannet av denne oppmerksomheten ser det ut til at skolelederne i større grad prioriterer å gi konkrete tilbakemeldinger og veiledning til lærerne.¹ Den svake tilbakemeldingskulturen i skolen var også noe av grunnlaget for at rektorutdanningen ble opprettet.⁷ Se lenke til omtale av rektorutdanningen under Ressurser på baksiden av denne publikasjonen.

Omtrent halvparten av norske lærere mener at konstruktive tilbakemeldinger fører til endret undervisningspraksis og vurderingspraksis. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet i TALIS. Studien viser at skoleledere i de fleste land vektlegger lærernes pedagogiske og faglige kompetanse, elevenes resultater og klasseledelse i sine tilbakemeldinger til lærerne. Pedagogisk og faglig kompetanse vektlegges også i Norge, men i noe mindre grad enn gjennomsnittet. Dette mønsteret finner vi igjen i Sverige og på Island, men ikke i samme grad i våre naboland Danmark og Finland.⁸

En stor andel av lærerne mener også at tilbakemeldinger på arbeidsplassen fører til økt anseelse av læreryrket, bedre faglig

selvbylde, mestringsopplevelse og motivasjon i arbeidet. Annen forskning støtter dette funnet ved å understreke betydningen av en godt fungerende skoleledelse som engasjerer seg i skolens praktiske virksomhet. En slik påstand støttes av både nasjonal og internasjonal forskning.^{12 6}

GOD SAMARBEIDSKULTUR MELLOM LÆRERNE

Resultater fra studien tyder på at det foregår mye uformelt samarbeid mellom de aller fleste lærere på ungdomstrinnet i Norge. Dette gjelder særlig utveksling av erfaringer, samarbeid om undervisningsopplegg og elevvurdering. Likevel sier rundt en tredjedel at de aldri underviser sammen med en annen lærer. Omtrent halvparten svarer at de aldri har observert undervisningen til en kollega for deretter å kunne gi vedkommende en faglig-pedagogisk tilbakemelding. Dette er omtrent som det internasjonale gjennomsnittet, men her er det store forskjeller mellom landene.⁸

POSITIVE HOLDNINGER TIL AKTIVE ARBEIDSFORMER

Sammenlignet med andre deltakerland i TALIS, rapporterer norske lærere i større grad om bruk av aktive arbeidsformer i undervisningen. Dette gjelder gruppearbeid, differensiering av oppgavene til elevene og IKT i undervisningen.⁸ Andre internasjonale studier viser også at slike arbeidsformer kan bidra til å heve elevenes læringsutbytte og virker engasjerende og motiverende.^{2 3 4 9}

Undervisningsaktiviteter	Norge %	TALIS %
Oppsummerer tidligere læringsstoff	89,2	73,5
Elevene arbeider i mindre grupper for å finne felles løsninger på problemer eller oppgaver	72,7	47,4
Gi ulike oppgaver til elever som har læringsproblemer og/eller til elever som lærer raskere enn andre	67,4	44,4
Utforme oppgaver som viser hvorfor det nye de har lært er nyttig i hverdagen eller i arbeid	53,6	68,4
Lar elevene utføre tilsvarende oppgaver flere ganger inntil jeg ser at de har forstått	66,4	67,3
Kontrollere elevenes arbeidsbøker eller lekser	71,9	72,1
Elevene arbeider med prosjekter det tar minst en uke å fullføre	33,7	27,5
Elevene bruker digitale hjelpemidler i prosjekter og klassearbeid	73,8	37,5

Tabellen viser andel norske lærere som tar i bruk utvalgte arbeidsformer, sammenlignet med gjennomsnittet i TALIS

VIL HA MER KOMPETANSEUTVIKLING

TALIS undersøker omfanget av lærernes deltakelse i kompetanseutvikling i løpet av de siste 12 månedene. Det viser seg at norske lærere deltar mindre i ulike kompetanseutviklingstiltak enn gjennomsnittet i undersøkelsen. Studien viser at den største hindringen er at denne typen aktiviteter kolliderer med arbeidsplanen – og at det er vanskelig å skaffe vikar.⁸

De fleste lærerne på ungdomstrinnet rapporterer at de har formell kompetanse i fagene de underviser i. Kompetansekartleggingen fra Statistisk sentralbyrå fra 2014 viser for eksempel at mer enn åtte av ti lærere som underviser i norsk og matematikk, har fordypning i fagene.⁵ ¹⁰ Likevel rapporterer mange av rektorene at mangel på gode og kvalifiserte lærere hindrer skolen i å gi alle elever undervisning av høy kvalitet. Særlig rapporterer rektorene at lærerne mangler kompetanse til å ta seg av elever med behov for spesialundervisning. Selv om lærernes formelle kompetansekrav ser ut til å være oppfylt, sier også lærerne i TALIS at de har behov for kompetanseheving i undervisning for elever med særskilte læringsbehov.

GODE RELASJONER TIL ELEVENE

De aller fleste norske lærere rapporterer at de har gode relasjoner til elevene. Samtidig viser undersøkelsen at mange lærere strever med å holde ro og orden i klasserommet.⁸ Rundt en fjerdedel av lærerne sier at undervisningen blir forstyrret av uro og avbrytelser. Lærere på ungdomstrinnet har med andre ord store utfordringer når det gjelder klasseledelse og strukturering av undervisningen.

TILRETTELEGGING FOR GOD LÆRING

– HVA GJØR UTDANNINGSDIREKTORATET?

Tilbudene om etter- og videreutdanning i strategien Kompetanse for kvalitet er ment å gi muligheter for faglig videreutvikling. Antall plasser i videreutdanningen øker til over 5000 i 2015. For å kunne ta kompetansen i bruk på best mulig måte trenger læreren et faglig fellesskap. Kompetansen til den enkelte lærer er en sentral faktor, men det er gjennom kollektive prosesser at læringsarbeidet kan utvikles og samarbeidskulturen for læring kan bygges.

Ungdomstrinn i utvikling er en stor nasjonal satsing som skal bidra til å gi elever på ungdomstrinnet en mer praktisk, variert og relevant undervisning. Dette skjer gjennom skolebasert kompetanseutvikling som innebærer at skolen deltar med ledelsen og alle ansatte.

Kompetanseutviklingen hos den enkelte lærer og kollektivt i organisasjonen forutsetter tydelig ledelse. Den nasjonale rektorutdanningen skal bidra til at skoleledere blir bedre kvalifisert for å ivareta lederoppgavene i skolen, ikke minst når det gjelder å styrke skolene som lærende organisasjoner.

Utdanningsdirektoratet er opptatt av at skoleeiere er klare i sine forventninger til skolene. Og at det må legges til rette for at både lærere og ledere får videreutvikle seg faglig gjennom en målrettet kompetanseutvikling med utgangspunkt i lokale behov.

REFERANSER

- 1 Carlsten, T.C., J. Caspersen, N. Vibe, P. Aamodt (2014). Resultater fra TALIS 2013. Norske funn fra ungdomstrinnet i internasjonalt lys. Oslo: NIFU.
- 2 Chang, L.C. and G.C. Lee (2010). A tea-teaching model for practicing project-based learning in high school: Collaboration between computer and subject teachers. *Computers & Education*, Vol. 55, pp. 961-969.
- 3 Freeman, S., S.L. Eddy, M. McDonough, M.K. Smith, N. Okoroafor, H. Jordt, and M.P. Wenderoth (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. <http://iteachem.net/wp-content/uploads/2014/05/Freeman-S-Proc-Natl-Acad-Sci-USA-2014-Active-learning-increases-student-performance-in-science-engineering-and-mathematics.pdf>
- 4 Johnson, D.W and R.T. Johnson (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, Vol. 38/5, pp. 365-379.
- 5 Lagerstrøm, B.O., H. Moafi og M. Killengreen Revold (2014). Kompetanseprofil i grunnskolen Hovedresultater 2013/2014. Statistisk sentralbyrå Rapport 2014/30. <http://ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/197751?ts=148a1618d30>
- 6 Leithwood, K., S. Patton and D. Jantzi (2010). Testing a conception of how school leadership influences student learning. *Educational Administration Quarterly*, 46, 671-706.
- 7 Lysø, I.H., B. Stensaker, R.A. Federici, A. Solem og P.A. Aamodt (2013). Ledet til læring. Nasjonal rektorutdanning i grunn- og videregående skole; Deltakernes vurdering av egen utvikling. Delrapport 3 fra Evaluering av den nasjonale rektorutdanningen. Oslo: NIFU og NTNU Samfunnsforskning.
- 8 OECD (2014). TALIS 2013 Results. An International Perspective on Teaching and Learning. OECD: Paris. <http://www.oecd.org/edu/school/talis-2013-results.htm>
- 9 Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research, *Journal of Engineering Education*, Vol. 93/3, pp 223-231.
- 10 Statistisk sentralbyrå (2014). Kompetanseprofil i grunnskolen. Hovedresultater 2013/2014. SSB Rapport 2014/30. <http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/kompetanseprofil-i-grunnskolen>
- 11 Utdanningsdirektoratet (2013). Tydelig lederskap gir gode relasjoner, samarbeid og elevprestasjoner. Forskning viser nr. 1/13. <http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/forskning-viser/Tydelig-lederskap-gir-gode-elevprestasjoner/>
- 12 Vibe, N., P.O. Aamodt, og T.C. Carlsten (2009). Å være ungdomsskolelærer i Norge. Resultater fra OECDs internasjonale studie om undervisning og læring (TALIS). Rapport 23/2009. Oslo: NIFU.

RESSURSER

Om TALIS på udir.no:

www.udir.no/Tilstand/Internasjonale-studier-/TALIS/

Les mer på udir.no om:

Kompetanse for kvalitet – videreutdanning for lærere:

www.udir.no/videreutdanning

Rektorutdanningen – innhold og rammeverk:

www.udir.no/rektorutdanning

Ungdomstrinn i utviklingen – støtte til en mer praktisk, variert og relevant undervisning:

www.udir.no/ungdomstrinnet

Organisasjon og ledelse, skolebasert endrings- og utviklingsarbeid og læringsmiljø:

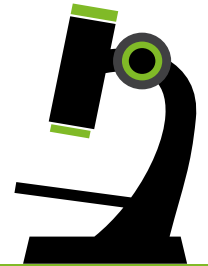
www.udir.no/laringsmiljo/bedre-laringsmiljo/organisasjon-og-ledelse

Støtte til skoleeiere og skoler som trenger veiledning for å bedre læreprosessene i skolen:

www.udir.no/veilederkorps

Skoleutvikling – informasjon og verktøy som støtter utvikling av kvaliteten i opplæringen:

www.udir.no/utvikling

TALIS gir innsikt i viktige områder som kjennetegner læringsmiljø og læreres arbeidsforhold. Selv om hovedfokuset i studien er på ungdomstrinnet, har Norge som et av flere land valgt delta i en tilleggsmodul hvor lærere på barnetrinnet og i videregående opplæring kartlegges. Denne artikkelen omhandler resultater på ungdomstrinnet.

ISSN 1894-5112 (trykt utg.)
ISSN 1894-5120 (online)

Schweigaards gate 15 B
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no

Artikkelserien «Forskning viser» tar hovedsakelig utgangspunkt i studier som er initiert av Utdanningsdirektoratet, supplert med funn fra annen forskning av særlig relevans for lærere, skoleledere og skoleeiere.

Alle artiklene i serien kan lastes ned fra Utdanningsdirektoratets nettsider:
<http://www.udir.no/Tilstand/Forskning/forskning-viser/>